

Temanotat

Kirgisistan: Pass og ID-dokumenter

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Kirgisistan: Pass og ID-dokumenter**

SUMMARY

This report concerns rules and procedures for issuance of passports and identity documents in Kyrgyzstan, and other issues relevant to the assessment of documents.

Kyrgyzstan has to a great extent kept the Soviet system of registering personal identification information and issuing identity documents. Births, marriages and deaths are recorded by civil registry offices (ZAGS) or local administration, while national ID-cards and passports are issued by passport offices (OVIR/UPVR). Possession of passports and identity documents is crucial in order to gain legal employment, access to public services and social/economic rights. An estimated 25 000 persons, mostly former citizens of USSR, do not have Kyrgyz citizenship and/or lack a valid passport/identity document. In the period 2004 to 2006, Kyrgyzstan introduced national ID-cards and machine readable passports in compliance with international standards. A number of reforms in the passport system has since then been implemented in order to enhance passport security. However, corruption is still widespread. It is hence a costly and time-consuming process for citizens to get ID-cards and passports issued, and the existence of counterfeit passports remains a problem.

SAMMENDRAG

Notatet omhandler regler og prosedyrer for utstedelse av pass og ID-dokumenter i Kirgisistan, samt andre forhold av betydning for vurderingen av dokumenters notoritet.

Kirgisistan har i stor grad videreført Sovjetunionens systemer for å registrere personopplysninger. Fødsler, ekteskap og dødsfall registreres av lokale folkeregistreringskontorer (ZAGS) eller av kommunale myndigheter, mens pass og nasjonale ID-kort utstedes av egne passkontorer (OVIR/UPVR). Pass og ID-dokumenter er avgjørende for tilgangen til lovlig arbeid, offentlige tjenester og sosiale/økonomiske rettigheter. Det blir antatt at rundt 25 000 personer, i all hovedsak tidligere borgere av Sovjetunionen, har uavklart statsborgerskap og mangler pass/ID-dokumenter. Kirgisistan innførte nasjonale ID-kort og maskinlesbare pass/reisedokumenter som fyller de internasjonale kravene til sikkerhet i 2004-2006. Det er siden da gjort en rekke endringer i passsystemet for å øke dokumentetsikkerheten. Korrupsjon er imidlertid fortsatt svært utbredt. Det innebærer at det er både kostbart og tidkrevende for landets borgere å få utstedt pass/ID-kort, og at falske pass fortsatt er et problem.

INNHold

1. Innledning	5
1.1 Den generelle dokument situasjonen i Kirgisistan	5
2. Statsborgerlovgivning	6
2.1 Ny statsborgerlov	6
2.2 Statsløse	7
2.3 Dobbel statsborgerskap	8
3. Personopplysninger: dokumenttyper og utstedelsesrutiner	8
3.1 Fødsel	9
3.2 Ekteskap	10
3.3 Dødsfall	10
3.4 ”PIN” – personnummer	10
4. Propiska – bostedsregistrering	11
5. Pass/reisedokument	12
5.1 Sovjetiske 1974-pass	13
5.2 1994-pass	13
5.3 ID-kort	14
5.4 Nasjonale pass – 2006-pass	15
5.5 Registrering og kontroll av ID-opplysninger	16
5.5.1 Sentral database	16
5.5.2 Grensekontroll	16
6. Korrupsjon	16
6.1 Korrupsjonskultur	16
6.2 Tiltak for å begrense korrupsjon i passsystemet	17
6.3 Konsekvenser for omfanget av falske dokumenter	17
7. Referanser	19

1. INNLEDNING

Notatet omhandler regler og prosedyrer for utstedelse av pass og ID-dokumenter i Kirgisistan. Det gjøres innledningsvis kort rede for den generelle dokumentetsituasjonen og reglene for statsborgerskap. Det vil deretter bli gjort rede for systemene for å registrere og kontrollere ID-opplysninger og andre forhold av betydning for vurderingen av ulike dokumenters notoritet. Notatet vil i all hovedsak omhandle dokumenter utstedt av kirgisiske myndigheter, selv om en del av landets borgere vil ha identitetsdokumenter utstedt av sovjetiske myndigheter.

Det gjøres oppmerksom på at det gjennomgående henvises til aktuelt regelverk, men at lover, forskrifter og direktiver som regulerer dette feltet, kan stå i motstrid til grunnloven, andre lover og/eller etablert praksis. Notatet tar ikke sikte på å gi en uttømmende redegjørelse for hvordan regelverket skal forstås eller hva som er praksis, og det må tas høyde for at det av ulike årsaker vil være avvik fra det regelverket og de rutinene som beskrives her. Blant annet vil korrupsjon og det faktum at passsystemet har vært i en endringsprosess siden 2005, gi rom for variasjoner i praksis.

Prosedyrerne for utstedelse av pass vil også i tiden fremover endre seg som følge av pågående regelverksarbeid, tiltak mot korrupsjon og ressursituasjonen. Det er stort internasjonalt fokus på dokumentetsikkerhet og grensekontroll i regionen, og både USA, EU og internasjonale organisasjoner bidrar med midler.

1.1 DEN GENERELLE DOKUMENTSITUASJONEN I KIRGISISTAN

Kirgisistan erklærte seg som selvstendig republikk 31. august 1991 da Sovjetunionen ble oppløst. Kirgisistan har en omfattende offentlig forvaltning, og har i stor grad videreført Sovjetunionens systemer for å registrere personopplysninger. Kirgisistan er i likhet med de fleste andre tidligere sovjetrepublikker et dokumentssamfunn. Pass og ID-dokumenter er avgjørende for tilgangen til lovlig arbeid, offentlige tjenester og økonomiske rettigheter. Tilgangen på offentlig utstedte persondokumenter er i utgangspunktet god, og det er en nær sammenheng mellom ulike dokumenter som pass, ID-kort, bostedsregistrering (propiska), fødselsattest osv. Ett dokument vil være en forutsetning for å inneha et annet dokument.

Mange kirgisere har imidlertid ikke pass som er godkjent som reisedokument, fordi de ikke har behov for å reise til utlandet (Landinfo 2010). Kirgisere trenger heller ikke pass for å reise til Russland for å jobbe. Siden 2000 har Russland og Kirgisistan hatt en gjensidig avtale om visumfrihet og innreise på innenrikspass/nasjonalt ID-kort (Norges ambassade i Moskva 2009).

Kirgisiske borgere vil generelt ha et praktisk behov for et innenrikspass/nasjonalt ID-kort for å bostedsregistrere seg, få tilgang til offentlige tjenester, betale skatt, opprette bankkonto, delta i valg osv. Det er en lovpålagt plikt å legitimere seg for politiet, men slike ID-kontroller er i utgangspunktet ikke vanlige, så folk bærer ikke nødvendigvis ID-kort/pass på seg (Kirgisisk kilde, intervju august 2010). Personer som ikke kan fremlegge pass ved kontroll, kan holdes i forvaring i inntil 15 dager (Aprodev 2010).

Det er ikke kjent at det er vanskelig for enkelte grupper av kirgisiske borgere å få utstedt pass (Landinfo 2008). UNHCR anslår at over 17 000 personer i Kirgisistan har uavklart statsborgerskap, og at mangel på pass og andre ID-dokumenter i hovedsak er et problem for denne gruppa (UNHCR 2011b). (Se kapittel 2 om statsborgerlovgivning.)

Passmangel i forbindelse med innføringen av nye pass og ID-kort i 2004-2006, medførte at kirgisere med utgåtte pass fikk problemer med å få fornyet passene sine (IRIN 2006). Det skal imidlertid ikke lenger være et generelt problem at folk må vente på å få utstedt pass og ID-kort, og at de således mangler gyldig legitimasjon eller reisedokument (FIDH 2009, s. 48). (Se kapittel 5 om pass/reisedokument).

Voldelige sammenstøt mellom kirgisere og usbekere i Sør-Kirgisistan i mai 2010 medførte at mange mistet eller fikk ødelagt pass og ID-dokumenter. I april 2011 var fortsatt mangel på dokumenter et problem for et større antall personer (UNHCR 2011a). Mangel på dokumenter blir likevel ikke nevnt av OSCE (2011) som et problem som forhindret stemmeberettigete fra å avgi stemme ved presidentvalget i oktober 2011.

2. STATSBORGERLOVGIVNING

2.1 NY STATSBORGERLOV

Forutsetningen for å få kirgisisk pass er at man har kirgisisk statsborgerskap. Kirgisistans lovgivning er utformet med tanke på å løse problemene knyttet til et ukjent antall statsløse personer og borgere som mangler gyldig pass.

Statsborgerskap reguleres av *Law on Citizenship of the Kyrgyz Republic* som trådte i kraft 1. juni 2007, og *Regulation on the procedure for consideration of Citizenship issues* av 25. oktober 2007 (UNHCR 2009, s. 11). Dette lovverket erstatter Kirgisistans første statsborgerlov som hadde virkning fra 18. februar 1994.

En viktig lovendring knytter seg til tidligere sovjetiske borgere som ble statsløse etter Sovjetunionens fall. Personer som var bostedsregistrert på kirgisisk territorium da Kirgisistan ble en selvstendig republikk¹, ble automatisk kirgisiske borgere hvis de ikke hadde søkt om statsborgerskap fra en annen stat (UNHCR 2009). Sovjetborgere som ikke var bostedsregistrert, måtte gjøre det før de kunne søke om statsborgerskap. (Se kapittel 4 om propiska).

Et betydelig antall tidligere sovjetborgere har fortsatt ikke kirgisisk statsborgerskap (UNHCR 2009). Den nye loven skal bidra til at statsløse personer lettere kan få kirgisisk statsborgerskap; i motsetning til tidligere lovverk stiller den ikke absolutte krav om bostedsregistrering, og utgåtte sovjetiske pass kan brukes til å dokumentere identitet.

¹ Ifølge UNHCR (2009) var det avgjørende for spørsmålet om statsborgerskap hvor man var bostedsregistrert 15. desember 1990 og 18. februar 1994 (da statsborgerloven trådte i kraft). Dette er uansett ikke avgjørende etter statsborgerloven av 2007.

Etter artikkel 9 i den kirgisiske statsborgerloven (Law on Citizenship 2007) vil alle typer nasjonalitetspass for kirgisiske borgere, samt fødselsattester og andre dokumenter som bekrefter identitet, kunne dokumentere kirgisisk statsborgerskap. Tidligere borgere av Sovjetunionen kan etter loven anerkjennes som kirgisiske borgere dersom de er fast bosatt (minst fem år) i Kirgisistan, og verken har, eller har søkt om, annet statsborgerskap (UNHCR 2009, s. 11. 13; Law on Citizenship 2007, art. 5). Ifølge UNHCR (2009, s. 14) har ikke loven virket etter intensjonen fordi det i praksis fortsatt stilles krav om gyldig pass for å få statsborgerskap og kirgisisk pass/ID-kort. (Se kapittel 5.3 om ID-kort.)

Barn får kirgisisk statsborgerskap ved fødsel dersom begge foreldrene er kirgisiske statsborgere. Dersom kun en av foreldrene er kirgisisk statsborger og den andre er borger av et annet land, kreves i utgangspunktet begge foreldrenes skriftlige samtykke for at barnet gis kirgisisk statsborgerskap. Hvis en av foreldrene er statsløs og den andre er kirgisisk statsborger, kreves ikke slikt samtykke (Law on Citizenship 2007, art. 12). Dersom barnet er født i Kirgisistan og begge foreldrene er statsløse, er barnet etter artikkel 12 (4) i statsborgerloven (Law on Citizenship 2007) kirgisisk statsborger hvis foreldrene er permanent bosatt² i Kirgisistan.

2.2 STATSLØSE

Artikkel 3 i statsborgerloven (Law on Citizenship 2007) definerer en statsløs person som en person som ikke er borger av Kirgisistan og som ikke kan dokumentere statsborgerskap i en annen stat. Loven kan tolkes slik at personer som ikke har pass eller ikke kan dokumentere sitt statsborgerskap, anses som statsløse (UNHCR 2011, s. 7).

UNHCR har nylig satt søkelyset på statsløshet i Sentral-Asia og identifiserer fem grupper som har problemer med å få kirgisisk statsborgerskap og/eller få utstedt kirgisisk pass/ID-kort (UNHCR 2009, s. 15-18):

- 1) Tidligere usbekiske borgere som etter usbekisk lovgivning ikke lenger anses som usbekiske borgere fordi de har oppholdt seg over fem år i Kirgisistan uten å registrere seg ved den usbekiske ambassaden i Bisjkek, og som ikke lenger har gyldig usbekisk pass. Rundt 80 % av denne gruppen består av kvinner som opprinnelig kommer fra Usbekistan og som har giftet seg med kirgisere (UNHCR 2009, s. 25).
- 2) Tidligere sovjetiske borgere som ankom Kirgisistan etter at den første statsborgerloven trådte i kraft i februar 1994. Denne gruppen statsløse kvalifiserer etter ny lov for kirgisisk statsborgerskap dersom de har vært bosatt i Kirgisistan i minst fem år.
- 3) Tidligere sovjetiske borgere som var bostedsregistrert i Kirgisistan før februar 1994. Denne gruppa ble ansett som kirgisiske statsborgere også etter gammel statsborgerlov, men byttet aldri inn de sovjetiske passene sine.
- 4) Barn av statsløse som ikke kan fremlegge dokumenter for begge foreldre.
- 5) Barn av migranter med endret statsborgerskap. Gjelder særlig barn av kirgisiske arbeidsmigranter til Russland som har fått russisk statsborgerskap uten å ha søkt

² Loven i engelsk oversettelse bruker begrepet "permanently residing".

om endret statsborgerskap for sine barn. Russland vil derfor ikke automatisk anerkjenne barna som russiske borgere. Selv om barna etter kirgisiske lovgivning er kirgisiske statsborgere, vil de i praksis få problemer med å få utstedt pass når de fyller 16 år fordi de ikke kan fremlegge dokumentasjon på at foreldrene er kirgisiske på søknadstidspunktet.

2.3 DOBBELT STATSBOGERSKAP

Kirgisistan anerkjenner ikke dobbelt statsborgerskap med noen av nabolandene (Kina, Usbekistan, Kasakhstan og Tadsjikistan) (UNHCR 2011, s. 13). For øvrig vil dobbelt statsborgerskap være avhengig av om det foreligger en mellomstatlig avtale. Kirgisere kan få russisk statsborgerskap under forenklede prosedyrer³, men dobbelt statsborgerskap er ikke tillatt (Norges ambassade i Moskva, e-postkorrespondanse september-oktober 2011). Mange kirgisere har likevel fått russisk statsborgerskap uten å bli løst fra sitt kirgisiske statsborgerskap (Abdrakhmanova & Kachiev 2009). Kirgisiske myndigheter antar at rundt halvparten av de kirgiserne som bor i Russland, har fått russisk statsborgerskap (Norges ambassade i Moskva, e-postkorrespondanse september 2011). Det er et stort antall kirgisiske arbeidsmigranter i Russland. Kirgisiske myndigheter anslår at det er mellom 300 000 og 700 000 kirgisere som til enhver tid jobber i Russland (Kabar 2011).

3. PERSONOPPLYSNINGER: DOKUMENTTYPER OG UTSTEDELSESRUTINER

Etter artikkel 82 i loven om sivil registrering (Law on Civil Registration 1996) er det påbudt å registrere følgende personopplysninger i Kirgisistan:

- fødsel
- ekteskap
- skilsmisse
- adopsjon
- farskap
- endring av navn
- dødsfall
- endret statsborgerskap

Administrativt er Kirgisistan inndelt i sju regioner eller *oblast*: Batken, Chuy, Jalal-Abad, Naryn, Osh, Talas og Issik-Kul. I tillegg har hovedstaden Bisjkek en administrativt sett uavhengig status på tilsvarende nivå som oblast. Hvert oblast er

³ Merk at siden 24. oktober 2011 kan kirgisiske borgere ikke lenger søke russisk statsborgerskap etter forenklede prosedyrer.

videre inndelt i *rayons* som utgjør neste forvaltningsnivå. Deretter kommer byer og tettsteder som også har egen administrasjon (Alymkulatov & Kulatov 2001).

Det er lokale folkeregistreringskontorer, eller ZAGS⁴, som har ansvar for å registrere personopplysninger og utstede attester. Kommunale myndigheter (*aiyul okmutu*) utfører disse oppgavene i landdistrikter som ikke har ZAGS (Alymkulatov & Kulatov 2001, s. 538).

Kirgisiske myndigheter beholder to nummererte eksemplarer av attester for fødsler, ekteskap/skilsmiss og dødsfall. Et eksemplar vil bli arkivert i ZAGS, mens en gjenpart sendes til videre behandling for statistiske formål (HMN 2009, s. 43). Ved tap av en attest, henvender man seg enten til det lokale ZAGS eller til det sentrale folkeregisteret i Bisjkek (kirgisisk kilde, intervju august 2011).

3.1 FØDSEL

Fødsler blir registrert av lokale ZAGS eller kommunale myndigheter/*aiyul okmutu* på barnets fødested eller (en av) foreldrenes bosted (HMN 2009). Fødselsattester blir utstedt på grunnlag av en sykehusattest med opplysninger om tidspunkt og omstendigheter rundt fødselen (skjema 103/y), samt en kunngjøring fra en eller begge foreldre (HMN 2009). Hjemmefødsler bekreftes av jordmor, autorisert fødselsassistent eller to vitner (UNHCR 2011). Fødsler registreres vederlagsfritt og det skal gjøres senest to måneder etter fødsel. Ifølge UNHCR (2011) er imidlertid senregistrering mulig.

Etter artikkel 171 i den kirgisiske familieloven (Family Code 2005) skal følgende informasjon registreres:

- fødested
- tidspunkt for fødsel
- kjønn
- fornavn, familie-/etternavn og patronym (fars fornavn og endelse)
- foreldrenes fornavn og patronym (fars fornavn og endelse)
- foreldrenes bosted og nasjonalitet

Farskap fastsettes automatisk hvis barnet er født i ekteskap. Dersom foreldrene ikke er gift, blir farskap normalt fastsatt på bakgrunn av at foreldrene sammen leverer en begjæring om dette til ZAGS. Farskap kan fastsettes ved dom hvis faren ikke erkjenner farskapet (Family Code 2005, art. 49). Dersom moren er ugift og farskap ikke er fastsatt, vil barnet få morens familie-/etternavn og et navn og patronym bestemt av moren. Normalt består barnets patronym ellers av farens navn og en endelse, men foreldrene står fritt til å velge patronym. Etter russisk/sovjetisk navnetradisjon er endelsen typisk ”-ov/-ova” (sønn/datter av), mens tilsvarende på kirgisisk er ”uulu” eller ”kyzy” (Dalbaeva 2011).

⁴ Russisk akronym for Zapisi Aktov Grazhdanskogo Sostoyaniya (Записи актов гражданского состояния / Civil Registry)

Kirgisistan har mangelfulle fødselsregistre (U.S. Department of State 2011). UN Committee on the Rights of the Child anbefalte i 2004 myndighetene å iverksette tiltak for å sikre at bl.a. barn i rurale områder ble registrert ved fødsel, herunder bevisstgjøre familier og tradisjonelle fødselshjelpere og opprette mobile registreringsenheter (CRC 2004, s. 7). Fødselsregistrering har ikke vært et tema i statens rapporteringer eller komiteens anbefalinger etter 2004. Ifølge UNHCR (2009) kan statsløse personer og barn av foreldre som begge er statsløse, ofte mangle fødselsattest.

3.2 EKTESKAP

Ekteskap inngås ved lokal ZAGS ved personlig fremmøte. Partene må på forhånd varsle ZAGS om at de ønsker å inngå ekteskap og legge frem pass, fødselsattest, og dokumentasjon på at det ikke foreligger grunnlag for å nekte inngåelse av ekteskap. Etter artikkel 14 i familieloven (Family Code 2005) er det til hinder for ekteskap dersom en av partene allerede er gift, er mindreårig, eller er rettslig umyndiggjort. Partene kan heller ikke være nært beslektet (foreldre/barn eller søsken). Vigselsattest utstedes mot et gebyr.

Et ekteskap må være registrert av ZAGS for å være gyldig og gi rettigheter etter loven. Religiøse ledere har ikke vigselsmyndighet. Omfanget av ikke-registrerte ekteskap er ukjent. Spesielt i landlige distrikter er det mange par som ikke registrerer ekteskapet, men kun gjennomfører en religiøs vigselsseremoni (BBC News 2010). Polygami forekommer til tross for at det er forbudt, og det er antatt at flergifte er særlig utbredt sør i landet (Toursunof 2007). For å blant annet forhindre polygami har kirgisiske myndigheter forbudt mullaer å utføre religiøs vigselsseremoni for par som ikke kan fremvise vigselsattest (RFE/RL 2011). Etter Landinfos kjennskap foreligger det ikke mer utdypende informasjon om hvordan dette forbudet fungerer i praksis.

UNHCR peker på at statsløse personer og personer som ikke har gyldig pass, vil ha problemer med å få registrert ekteskap (UNHCR 2009).

Skilsmisse blir gitt av ZAGS dersom partene er enige og ikke har felles mindreårige barn. I andre tilfeller blir skilsmisse gitt ved dom (Family Code 2005, art. 21).

3.3 DØDSFALL

Dødsattest utstedes vederlagsfritt av ZAGS der dødsfallet skjedde eller på avdødes bosted. Dette gjøres på grunnlag av medisinsk erklæring fra lege eller sykehus (HMN 2009).

Navn, fødselsdato, sivilstatus, dato for dødsfall og dødsårsak blir registrert. Ifølge UNHCR (2009) er det også et krav at avdødes fødselsattest fremlegges, og dette kan i så fall medføre at dødsfall ikke blir registrert. Dette vil i all hovedsak gjelde statsløse personer og deres barn.

3.4 "PIN" – PERSONNUMMER

Det er nødvendig med personnummer for å få utstedt pass. Personnummeret blir omtalt av engelskspråklige kilder som "Personal Identification Number (PIN)" eller "Social Security Number". I henhold til informasjon lagt ut på nettsidene til den kirgisiske ambassaden i Washington D.C., blir PIN utstedt av den kirgisiske

folketrygden, og kirgisere som mangler PIN, kan få det ved å henvende seg til folketrygden på nett⁵ (The Embassy of the Kyrgyz Republic to the USA and Canada u.å.).

Personnummeret var opprinnelig knyttet til arbeid. Arbeidsdepartementet tildeler arbeidstakere et personnummer når de inngår et lovlig arbeidsforhold første gang. Dette personnummeret har vært nødvendig for å betale skatt og fradrag til pensjon (Kirgisisk kilde, intervju august 2011). Ved mottagelse av helsetjenester har man benyttet et annet personnummer, men det legges nå opp til at samme personnummer skal knyttes til alle offentlige tjenester (Kirgisisk kilde, intervju august 2011).

4. PROPISKA – BOSTEDSREGISTRERING

Alle kirgisiske borgere skal ha *propiska*, dvs. være bostedsregistrert på den adressen man er permanent bosatt eller oppholder seg midlertidig (mer enn 45 dager) (Aprodev 2010). Propiska regulerer i praksis tilgangen til en rekke sosiale rettigheter og velferdsordninger som helsetjenester, utdanning og trygd. Propiska er videre en forutsetning for å drive selvstendig næringsvirksomhet, ta opp lån, få adgang til å reise sivilt søksmål og bli registrert hos skattemyndighetene (Aprodev 2010).

I henhold til loven om intern migrasjon (Law on Internal Migration) skal det kun fremlegges pass og søknad for å bli midlertidig registrert, men underliggende direktorater har i tillegg egne forskriftsbestemmelser som fastsetter krav om ytterligere dokumentasjon. Slike forskriftsbestemmelser er verken i samsvar med loven eller offentlig kunngjort, men er likevel bindende for lokale OVIR (passavdeling/avdeling for visum og registrering) som registrerer bosted (Aprodev 2010). Spesielt kravet om å fremlegge dokumentasjon på at man eier eller leier bolig, medfører at mange ikke blir bostedsregistrert. Som regel vil ikke utleiery oppgi at de har leieboere fordi det innebærer økt skatt og økte utgifter, og mange leier derfor bolig ulovlig (SRC 2009). Forskriftsbestemmelsene gir ellers stort rom for skjønn, og kravene vil variere. For å bli registrert midlertidig i Bisjkek står for eksempel OVIR-ansatte i realiteten fritt til å stille vilkår fordi den lokale forskriften hjemler krav om ”any other document providing grounds for issuing temporary propiska”. Dette bidrar både til korrupsjon, og til at folk ikke registrerer seg (Aprodev 2010).

Bostedsregistreringen ble tidligere stemplet inn i nasjonalt pass (1994-pass). Siden bostedsregistreringen nå fremgår av ID-kortet, må det utstedes et nytt ID-kort ved endring av bostedsregistrering (Adilet, e-postkorrespondanse juli 2011). Bostedsregistrering er videre en forutsetning for å få utstedt ID-kort/pass, og det kreves fremleggelse av pass for å bli bostedsregistrert (Aprodev 2010). (Se kap. 5.3 om ID-kort). For å bli avregistrert på tidligere adresse skal det også fremlegges ID-kort/pass (Kirgisisk kilde, intervju august 2011).

Manglende bostedsregistrering medfører straffeansvar. Personer som ikke er bostedsregistrert, men som kan fremlegge pass, risikerer en bot på 50 kirgisiske som

⁵ Социальный Фонд Кыргызской Республики www.sf.kg.

(6 kroner). Personer som ikke kan fremlegge pass, kan holdes i forvaring i inntil 15 dager (Aprodev 2010). Også polititjenestemenn som har ansvaret for å håndheve loven, risikerer bot for å tillate at noen ikke er bostedsregistrert. Tilsvarende gjelder for arbeidsgivere som ansetter personer uten bostedsregistrering. Kildene Landinfo har konsultert, fremstiller det likevel som normen at kirgisere ikke endrer bostedsregistrering når de flytter (Kirgisisk kilde, intervju august 2011; Representant for internasjonal organisasjon, intervju november 2011). I en undersøkelse fra 2009 fant American University in Central Asia at 19 % av innbyggerne i Bisjkek ikke var bostedsregistrert (Aprodev 2010).

5. PASS/REISEDOKUMENT

De første kirgisiske nasjonalitetspassene ble utstedt i 1994 og var kombinerte innenriks- og utenrikspass. I perioden 2004-2006 ble dette passet erstattet med et eget pass for utenlandsreiser og et ID-kort for bruk innenlands (Landinfo 2010). For å øke dokumentets sikkerheten gjennomførte kirgisiske myndigheter samtidig flere endringer i systemet for passutstedelse med bistand fra IOM.

Ifølge IOM (u.å.) blir pass utstedt av tolv regionale passavdelinger eller OVIR⁶. Lokale passavdelinger kan ikke lenger utstede pass, men må oversende søknader om pass til regionale OVIR som kontrollerer og godkjenner søknaden. Det skal fremgå av søknadsskjemaet hvilken ansatt som har godkjent passøknaden. All passinformasjon blir lagt inn i en sentral database som ble opprettet da de nye passene ble innført i 2005 (se kapittel 5.5.1).

Siden passsystemet i Kirgisistan har vært under endring også etter 2005, er det noe uklart om pass i dag utstedes av OVIR på regionalt eller lokalt nivå. Mange lokale passavdelinger vil mangle nødvendig datautstyr for å få direkte tilgang til den sentrale databasen som gjør det mulig å legge inn passopplysninger og utstede pass (Representant for internasjonal organisasjon, intervju november 2011). OVIR var tidligere en sivilavdeling i politiet og underlagt Innenriksdepartementet, men ansvaret for disse passkontorene er nå flyttet til State Registry Service som er et statlig organ på departementsnivå (Kharimdzhanov & Rakhmadov 2011).

Kirgisistan utsteder nasjonale pass, diplomatiske pass og tjenestepass som alle er godkjent som reisedokument. Laminerte ID-kort (2004-pass) er gyldige som legitimasjon innenlands. En andel av landets borgere vil fortsatt være i besittelse av gamle kombinerte innenriks- og utenrikspass (1994-pass) samt pass fra tidligere Sovjetunionen (1974-pass). Disse passene vil ha begrenset gyldighet i dag. (Se kapittel 5.1 og 5.2)

Kirgisistan har ikke en egen lov som omhandler passutstedelse. Det er isteden gitt forskrifter som gir stort rom for skjønnsutøvelse. I kombinasjon med en

⁶ OVIR (Otdel Viz i Registratsii) er et russisk akronym som fortsatt brukes i tidligere sovjetrepublikker. ОВИР (отдел визы и регистрации). OVIR kan oversettes til avdelingen for visum og registrering. Passavdelingene kalles også UPVR i Kirgisistan.

korrupsjonskultur har dette bidratt til at det er tidkrevende og kostbart å få utstedt pass. En instruks gitt av regjeringen 20. juni 2011 fastslår vilkårene for å få utstedt nasjonale pass og ID-kort, og skal sikre en mer effektiv og enhetlig praksis. Selv om instruksen spesifiserer hvilke dokumenter som kan kreves fremlagt, forekommer det at de lokale passavdelingene fortsatt krever ytterligere dokumentasjon (Adilet, e-postkorrespondanse juli 2011).

En årsak til at det er både kostbart og tidkrevende å få utstedt pass, er at OVIR stiller krav om å innhente mye dokumentasjon som er overflødig (Adilet, e-postkorrespondanse juli 2011). For mange kan gebyrer og reisekostnader til lokale ZAGS og passavdelinger, med påfølgende tap av arbeidsinntekt, innebære en betydelig økonomisk belastning. Kostnadene kan variere. En kirgiser/statsløs som har mistet sitt sovjetiske 1974-pass, anslår for eksempel at det vil koste rundt 70 USD (ca. 400 kroner) i gebyrer å få utstedt nye dokumenter (UNHCR 2011b).

For tidligere sovjetrepublikker er det vanlig å snakke om innenrikspass (gyldig legitimasjon innenlands) og utenrikspass (reisedokument). Terminologien er ikke direkte overførbar til Kirgisistans passsystem, selv om begrepene til en viss grad fortsatt brukes. I det følgende vil det bli referert til 1994-pass (kombinert innenriks/utenrikspass), nasjonalt ID-kort (innenrikspass, i russiskspråklige kilder også omtalt som 2004-pass) og 2006-pass (utenrikspass, eneste gyldige reisedokument internasjonalt).

5.1 SOVJETISKE 1974-PASS

Fristen for å bytte inn sovjetiske 1974-pass er utvidet flere ganger, og det fremstår som noe uklart i hvilken grad sovjetiske 1974-pass fortsatt er i omløp. Da regjeringen i juli 2004 vedtok å innføre nye pass, ble sovjetiske pass gitt gyldighet frem til 31. desember 2005 (UNHCR 2009). Statsborgerloven som ble vedtatt 21. mai 2007, gir imidlertid ikke en frist for når passene må byttes inn (UNHCR 2009). Det fremgår videre av regjeringsinstruksen gitt 20. juni 2011, at sovjetiske 1974-pass kan danne grunnlag for utstedelse av kirgisisk ID-kort (se kapittel 3.3 om ID-kort). 1974-pass er for øvrig ikke gyldige som legitimasjon. UNHCR (2009) anser personer som fortsatt kun har sovjetisk 1974-pass, som statsløse.

5.2 1994-PASS

Kirgisiske nasjonalitetspass ble først utstedt i 1994 og fungerte både som nasjonalt identitetsdokument (innenrikspass) og som internasjonalt reisedokument (utenrikspass). Nasjonalitetspasset fra 1994 var gyldig som internasjonalt reisedokument dersom den internasjonale siden i passet ble validert, dvs. at kirgisiske borgere måtte søke særskilt for å reise til utlandet. Systemet med eget utreisevisum for reiser til utlandet ble avskaffet i 1999, men kirgisiske myndigheter fremmet ofte krav om fremleggelse av invitasjonsbrev ved første reise til utlandet før passet ble validert (U.S. Department of State 2000). Kirgisiske borgere kunne reise til flere land i tidligere Sovjetunionen uten at den internasjonale siden i passet var validert, herunder Russland, Kasakhstan og Hviterussland (IRB Canada 2006).

1994-pass er ikke maskinlesbare og fyller ikke kravene FN's organisasjon for sivil luftfart, International Civil Aviation Organisation (ICAO), stiller med hensyn til sikkerhet. Personlige data er fylt inn for hånd, bildet av innehaveren er limt inn, og sidene mangler et eget passnummer, noe som gjør at det er relativt enkelt å sette inn

sider fra et annet pass (Saralaeva 2005). 1994-pass har vært ugyldig som internasjonalt reisedokument siden 2010⁷, og USA har stilt krav om maskinlesbare pass for innreise helt siden 2004. 1994-pass er imidlertid fortsatt i bruk som identifikasjonsdokument i Kirgisistan (AKIpress News Agency 2009), og kan danne grunnlag for utstedelse av nye pass og ID-kort (se kapittel 5.3 og 5.4). På grunn av passmangel ble 1994-pass fortsatt utstedt en periode etter at nye pass ble innført i 2004-2005, men det er uklart når myndighetene sluttet å utstede 1994-passene (IRB Canada 2006).

5.3 ID-KORT

Kirgisistan har utstedt nasjonale ID-kort siden 2005 (Keesing Documentchecker). ID-kort utstedes til kirgisere som er over 16 år og er gyldig som legitimasjon innenlands. Også for reiser til Russland er ID-kort tilstrekkelig dokumentasjon⁸ (Ferghana.news 2007).

For å få utstedt ID-kort for første gang når man fyller 16 år, skal det fremlegges fødselsattest, foreldrenes pass/dokumentasjon på statsborgerskap samt PIN/personnummer (Passinstruks 2011).

Kirgisiske borgere skal forøvrig få ID-kort utstedt på grunnlag av 1994-pass, sovjetisk 1974-pass, eller statsborgerattest fra såkalte Conflict Commissions on Citizenship Issues. Dette er regionale komiteer som tar stilling til om tidligere sovjetborgere fyller vilkårene for kirgisisk statsborgerskap (UNHCR 2009). Ifølge UNHCR (2009) vil OVIR-kontorene som mottar søknader om pass, som regel oversende søknader fra tidligere sovjetborgere til disse regionale komiteene for å avklare spørsmål om statsborgerskap. Tidligere borgere av Sovjetunionen har noe uklar status siden de kan søke om kirgisisk statsborgerskap dersom de er fast bosatt i Kirgisistan, samtidig som de per definisjon allerede er kirgisiske borgere etter statsborgerloven. OVIR har i utgangspunktet kompetanse til å utstede ID-kort på grunnlag av sovjetiske 1974-pass, men gjør det altså ikke i praksis.

Det er videre et krav om å fremlegge PIN/personnummer og eventuell fødselsattest⁹ for å få utstedt ID-kort. Dokumentasjon på forelderansvar, navneendring, skilsmisse eller dokumentasjon på at man er løslatt fra fengsel skal også fremlegges i de tilfellene det er aktuelt.

ID-kortet er laminert, har en gyldighet på ti år og inneholder blant annet informasjon om bostedsregistrering. I praksis blir det derfor også stilt krav om å fremlegge en oppdatert bekreftelse på bosted fra borettslaget når man søker om ID-kort (Kirgisisk kilde, intervju august 2011).

ID-kortet skal utstedes mot et gebyr som dekker produksjonskostnadene (et sted mellom 175 og 190 som, eller 21-24 kroner), men de reelle kostnadene vil som regel

⁷ Frist for å innføre maskinlesbare pass fastsatt av ICAO.

⁸ Merk at i perioden etter de voldelige sammenstøtene mellom usbekere og kirgisere i Sør-Kirgisistan i mai 2010, var det krav om at usbekere ved reise til Russland i tillegg til pass/nasjonalt ID-kort fremla vandelsattest, og attester som bekreftet at man ikke hadde deltatt i sammenstøtene eller var tiltalt for noe straffbart (Azamatova 2010).

⁹ Passinstruksen gir unntak fra kravet om fødselsattest for personer som av ulike årsaker ikke har slik attest.

ligge langt høyere (Representant for internasjonal organisasjon, intervju november 2011). (Se kap. 6 om korrupsjon.)

5.4 NASJONALE PASS – 2006-PASS

Nye pass som holder den internasjonale sikkerhetsstandarden etablert av FNs organisasjon for sivil luftfart (ICAO 9303), ble introdusert i 2004-2005, men først i 2006 ble passet korrekt produsert og utstedt i et visst omfang. De første passene som ble produsert, ble utstedt i et begrenset opplag, med begrenset varighet og med reduserte gebyrer fordi passene ikke hadde riktig farge og design. Ørnen i det nasjonale emblemet manglet halefjær, og omslaget var for lyseblått. Passene holdt likevel vedtatt sikkerhetsstandard (Saralaeva 2005).

Som nevnt kom den kirgisiske regjeringen med en egen instruks den 20. juni 2011 som spesifiserer vilkårene for utstedelse av pass. Ifølge instruksjonen kan pass i utgangspunktet utstedes på grunnlag av ID-kort eller 1994-pass og personnummer/PIN. Utløpt pass skal byttes inn. Det kan kreves at også annen dokumentasjon fremlegges ved for eksempel tap av pass, endring av navn og lignende (Passinstruks 2011). Det kreves personlig fremmøte for å få pass (Landinfo 2008).

Kirgisiske 2006-pass har blått omslag med tekst på kirgisisk, russisk og engelsk. De består av 32 sider og er maskinlesbare (MRZ) (Keesing Documentchecker). Passet har en rekke andre sikkerhetselementer som digitalt foto, perforert nummerering, optisk variabel trykk, kinegram, vannmerke og usynlig/fluorescerende trykk.

Både passet og prosedyrene for å utstede pass er utformet med sikte på at det kan inkludere andre biometriske kjennetegn enn digitalt foto (IOM u.å.)

I perioden 2004-2006 ble passet utstedt med en gyldighet på 1-5 år, mens pass som er utstedt i 2006 og senere, har en gyldighet på 10 år (Keesing Documentchecker). Barn under 16 år gis pass med en gyldighet på 3 år eller frem til fylte 16 år. Barn på 15 år som oppholder seg i utlandet når de fyller 16 år, kan få pass med gyldighet frem til fylte 18 år.

Artikkel 46 i den kirgisiske migrasjonsloven (Law on External Migration 2000) regulerer når kirgisiske borgere kan nektes utreise. Pass kan midlertidig nektes utstedt eller bli beslaglagt blant annet ved kjennskap til statshemmeligheter, dersom en person er siktet/tiltalt eller ilagt soning i en straffesak, dersom en person har et sivil søksmål rettet mot seg, har uavklarte rettslige forpliktelser eller har unndratt seg slike forpliktelser (for eksempel underholdsbidrag), anses som farlig av en domstol eller har gitt uriktige opplysninger. Det utstedes ikke nye pass til personer som er innkalt til militærtjeneste, men myndighetene beslaglegger ikke pass som allerede er utstedt på grunnlag av militærtjeneste (IRB Canada 2006).

Pass skal utstedes mot et gebyr på ca. 500-550 som (60-70 kroner), som dekker produksjonskostnadene, men beløpet vil i realiteten ligge langt høyere (Representant for internasjonal organisasjon, intervju november 2011). (Se kap. 6 om korrupsjon.)

5.5 REGISTRERING OG KONTROLL AV ID-OPPLYSNINGER

5.5.1 Sentral database

Frem til 2004 ble pass og personopplysninger registrert for hånd og arkivert lokalt. Kirgisistan jobber fortsatt for å få mer fullstendige, sentraliserte og elektronisk søkbare registre, og systemet for å registrere og kontrollere ID-opplysninger er under stadig utvikling.

Da nye pass ble innført i 2004, ble det etablert en sentral database underlagt Government Agency for Information Resources and Technology (GAIRT). (IOM u.å.). Passfotografiet er digitalt og lagres i databasen. Passet kan kontrolleres opp mot databasen ved grensepasseringer (IRIN 2004).

I 2009 opprettet GAIRT et eget senter (The Scanning Centre) som fikk ansvar for å scanne ID-dokumenter og pass. Dette senteret har utstyr til å behandle én million dokumenter i måneden, og GAIRT har som målsetning å lage elektroniske kopier av alle registre (AKIpress News Agency 2009).

5.5.2 Grensekontroll

En rekke internasjonale grenseoverganger har automatisert grensekontroll gjennom IAMIS (Interagency Migration Information System), en sentralisert database som alle relevante statlige organer og departementer har tilgang til (IOM u.å.b). IAMIS har programvare med en svartelistefunksjon for å forhindre ”entry of unauthorised travellers”. IAMIS er blant annet installert ved Bisjkek og Osh flyplass, ved Irkeshtam og Torugart på grensen mellom Kirgisistan og Kina, Karmyk på grenseovergangen til Tadsjikistan, og Kaindy på grenseovergangen til Kasakhstan. På sikt skal også grensestasjoner gis tilgang til Interpols database (AKIpress News Agency 2011). Til sammen 15 grenseoverganger skal bli automatisert (Ibraimov 2011). Både internasjonalt og regionalt er økt grensekontroll i Sentral-Asia et viktig tema. EU og UNDP har siden 2004 bidratt med opplæring, utstyr og infrastruktur gjennom prosjektet Border Management Central Asia (BOMCA), og installerte bl.a. passlesere ved 16 grenseoverganger i Ferghana i 2010 (BOMCA 2011).

6. KORRUPSJON

6.1 KORRUPSJONSKULTUR

Korrupsjon er en integrert del av offentlig forvaltning, politi-/rettsvesen og det politiske og økonomiske systemet i Kirgisistan. Kirgisistan ble rangert som nr. 164 av 178 land på Transparency International Corruption Perception Index for 2010, med en score på 2.0 der 0 er ”highly corrupt” og 10 er ”very clean” (TI 2010). Det er kjent at stillinger i politiet blir besatt på bakgrunn av en kombinasjon av bestikkelser og forbindelser (ICG 2002). Kostnadene knyttet til å kjøpe en stilling eller et opprykk tjenes inn ved å motta bestikkelser senere. OVIR er kjent for å være korrupt, både da avdelingen var en del av politiet/Innenriksdepartementet og senere da det ble underlagt det statlige organet State Registry Service. En stilling i passavdelingen

koster ifølge en kilde referert av International Federation for Human Rights (FIDH 2009, s.48), rundt 10 000 USD (ca. 57 000 norske kroner), et betydelig beløp i en kirgisisk kontekst.¹⁰

Korrupsjon i passavdelingene (OVIR) og folkeregistrene (ZAGS) foregår åpent, og innebærer at kirgisere må betale bestikklser for å få utstedt dokumenter de har krav på. Ifølge FIDH (2009, s. 48) vil det koste rundt 150-200 USD (rundt 840-1100 kroner) å få utstedt et pass. I tillegg kommer bestikklser til ansatte i ZAGS for å få utstedt nødvendige underlagsdokumenter. Bestikklser maskeres ofte som gebyrer for hurtigprosedyre, og hvor mye man må betale i bestikklser vil variere ut fra en rekke individuelle forhold. En kirgisisk kilde (intervju august 2011) påpeker at betalingssevne er en viktig faktor, og at personer med god inntekt derfor kan bli nødt til å betale mer i bestikklser. Kostnadene for å få utstedt ett enkelt dokument kan ligge på rundt 300-500 kirgisiske som (ca. 40-60 kroner) (Azamatova 2010; Kirgisisk kilde, intervju august 2011).

6.2 TILTAK FOR Å BEGRENSE KORRUPSJON I PASSYSTEMET

Tiltak for å begrense korrupsjon var sentralt i IOMs prosjekt knyttet til innføringen av nye pass i 2004-2005. Det ble opprettet et statlig organ med ansvar for pass og den sentrale databasen, og kun tolv regionale passkontorer ble gitt direkte tilgang til databasen (IOM u.å.). Mens blanke 1994-pass ble oppbevart på 72 ulike passkontorer, skulle nye pass og ID-kort bli oppbevart sentralt i Bisjkek med begrenset adgang for ansatte. Myndighet over de lokale passavdelingene skulle overføres fra politiet til de regionale passavdelingene (IOM u.å.). I tillegg til strukturelle endringer, opplæring og bevisstgjøring av ansatte, ble det opprettet en døgnbemannet hotline for å varsle om korrupsjon, og det ble også utviklet prosedyrer som gjør at en enkelt person ikke kan gjennomføre en komplett transaksjon uten en form for kontroll. IOM mente videre at det var behov for å innskrenke ansattes beslutningsmyndighet og kodifisere praksis (IOM u.å.). IOMs prosjekt ble avsluttet i 2005, og det foreligger ikke ytterligere informasjon om tiltakene som ble iverksatt.

6.3 KONSEKVENSER FOR OMFANGET AV FALSKE DOKUMENTER

Det synes å være bred enighet om at korrupsjon på alle nivåer fortsatt er utbredt. Det er fortsatt mulig å betale bestikklser for å få utstedt pass uten personlig fremmøte og uten at opplysningene kontrolleres (AKIpress News Agency 2011). Erica Marat¹¹ (e-postkorrespondanse oktober 2011) mener imidlertid at det er blitt vanskeligere å omgå regelverket og trolig nødvendig med forbindelser på et høyere nivå enn tidligere. Det vil være spesielt vanskelig å få utstedt pass uten å ha et PIN/personnummer fordi dette utstedes av en annen etat (Arbeidsdepartementet) og

¹⁰ Gjennomsnittslønnen pr. måned i Kirgisistan lå på rundt 140 USD (ca. 800 kroner) i 2008 (Ferghananews 2008, 29. juli), men en månedsinntekt kan også ligge godt under dette nivået. En lærerlønn kan eksempelvis ligge på 30-40 USD (ca. 170-230 kroner) i måneden (RFE/RL 2010). Ifølge U.S. Department of State (2011, s. 29) betalte arbeidsgivere generelt mer enn 340 kirgisiske som eller 7,20 USD (litt over 40 kroner), som er den nominelle månedlige minimumslønnen myndighetene går ut fra for bla. å fastsette bøter. Ca. 40 % av befolkningen levde under fattigdomsgrensen i 2004.

¹¹ Erica Marat er forsker i statsvitenskap med Sentral-Asia som felt. Marat har bla. vært tilknyttet Freedom House, The Jamestown Foundation og Central Asia-Caucasus Analyst, og er for tiden ved American University D.C.

mot fremleggelse av gyldig pass. Likevel karakteriserer en ansatt i tollvesenet falske 2006-pass som ”a very common thing” (Marat, e-postkorrespondanse oktober 2011). I snitt vil et slikt falskt pass i henhold til samme kilde koste rundt 1000 USD. Passene forfalskes fra tomme 2006-passblanketter, eller blir utstedt ved å betale bestiktelser til korruperte OVIR-ansatte.

Kirgisiske 1994-pass var viden kjent for å være svært enkle å forfalske og ble knyttet til både organisert kriminalitet og terrorisme. De fleste som ble arrestert med falske 1994-pass på grensen, var likevel kirgisiske borgere som hadde manipulert eget pass med falske stempel eller visum, eller de brukte andres pass med bildet byttet ut (Saralaeva 2005).

1994-pass er nå bare gyldige som legitimasjon innenlands, men så sent som i juli 2011 ble det avdekket produksjon av falske 1994-pass i Bisjkek (AKIpress News Agency 2011). Det er også på det rene at Innenriksdepartementet ikke kan gjøre rede for rundt 100 000 blanketter for 1994-pass, og det antas at disse er brukt til fremstilling av falske pass (Karimdzhanov & Rakhmanov 2011).

Omfanget av korrupsjon på alle nivåer innebærer at det kan være en kostbar, tidkrevende og frustrerende prosess for kirgisiske borgere å få utstedt pass. Korrupsjon gir også muligheter til å lempe på vilkår og omgå regelverket, og det bidrar til at forekomsten av falske pass fortsatt er et problem.

7. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abdrakhmanova, A. & Kachiev, A. (2009, 23. juni). Kyrgyz abandon passports along with country. *Institute for War and peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/kyrgyz-abandon-passports-along-country> [lastet ned 20. februar 2013]
- AKIpress News Agency (2009, 23. juni). 1994 Kyrgyz passports to become invalid for travel abroad since April 2010. *The Free Library*. Tilgjengelig fra: <http://www.thefreelibrary.com/1994+Kyrgyz+passports+to+become+invalid+for+travel+abroad+since+April...-a0202274133> [lastet ned 20. februar 2013]
- AKIpress News Agency (2011, 23. mars). Financial Police discloses illegitimate passport issuances by some passport offices in Bishkek. *The Free Library*. Tilgjengelig fra <http://www.thefreelibrary.com/Financial+Police+discloses+illegitimate+passport+issuances+by+some...-a0252212422> [lastet ned 20. februar 2013]
- Alymkulatov, E. & Kulatov, M. (2001). Local Government in the Kyrgyz Republic. I: Muntenu, Igor og Popa, Victor (red), *Developing New Rules in an Old Environment: Local Governments in Eastern Europe, in the Caucasus and Central Asia*. Budapest: Central European University Press, s. 521-600. Tilgjengelig fra <http://lgi.osi.hu/publications/2001/84/Ch10-Kyrgyzstan.pdf> [lastet ned 20. februar 2013]
- Aprodev (2010, 11. mai). *The impact of the registration system on access to basic services in Kyrgyzstan*. Bishkek: Aprodev. Tilgjengelig fra http://www.aprodev.eu/files/Central_Asia/Propiska_Reports_2010/100512_propiska_summary_kg_en.pdf [lastet ned 20. februar 2013]
- Azamatova, M. (2010, 27. juli). Ethnic Uzbeks facing problems with leaving southern Kyrgyzstan. *Uznews.net*. Tilgjengelig fra http://www.uznews.net/news_single.php?lng=en&cid=32&sub=&nid=14478 [lastet ned 20. februar 2013]
- BBC News (2010, 8.mars). Kyrgyz women hope for equality. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/asia-pacific/8550372.stm> [lastet ned 20. februar 2013]
- BOMCA (u.å.) The EU-UNDP Border Management Assistance programme (BOMCA) in the Republic of Kyrgyzstan. *BOMCA*. Tilgjengelig fra <http://www.bomca.eu/en/kyr.html> [lastet ned 20. februar 2013]
- CRC, dvs. UN Committee on the Rights of the Child (2004, 3. november). *Consideration of reports submitted by states parties under article 44 of the convention. Concluding observations: Kyrgyzstan*. Geneve: CRC. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/42d287f14.pdf> [lastet ned 20. februar 2013]

- Dalbaeva, A. (2011, 19. januar). Kyrgyzstan's name game: Love thy neighbour, Ivan the Rich. *Eurasianet.org*. Tilgjengelig fra <http://www.eurasianet.org/node/62736> [lastet ned 20. februar 2013]
- The Embassy of the Kyrgyz Republic to the USA and Canada (u.å.). *Passport Information*. Washington D.C.: The Embassy of the Kyrgyz Republic to the USA and Canada. Tilgjengelig fra http://www.kgembassy.org/index.php?option=com_content&view=article&id=20&Itemid=93 [lastet ned 20. februar 2013]
- [Family Code] (2005). *The Family Code of the Kyrgyz Republic (Draft)*. Tilgjengelig fra Legislationonline <http://legislationline.org/documents/action/popup/id/4950> [lastet ned 20. februar 2013]
- Ferghana.news (2007, 16. februar). Visa-free regime accord for citizens of Kyrgyzstan and Uzbekistan comes into effect. *Ferghana.news*. Tilgjengelig fra <http://enews.ferghananews.com/article.php?id=1839> [lastet ned 20. februar 2013]
- FIDH, International Federation Human Rights (2009). *Kasakhstan/Kyrgyzstan: Exploitation of migrant workers, protection denied asylum seekers and refugees*. Paris: FIDH. Tilgjengelig fra <http://www.fidh.org/IMG/pdf/Kazakhstan530a-3.pdf> [lastet ned 20. februar 2013]
- HMN, dvs. Health Metrics Network (2009). *Kyrgyz republic. Health information system. Review and Assessment*. (Draft, prefinal). Bisjkek: HMN. Tilgjengelig fra http://www.who.int/healthmetrics/library/countries/HMN_KGZ_Assess_Draft_2007_12_en.pdf [lastet ned 20. februar 2013]
- Ibraimov, B. (2011, 24.juni). Kyrgyzstan reinforces southern border. *Central Asia Online*. Tilgjengelig fra http://centralasiaonline.com/cocoon/caii/xhtml/en_GB/features/caii/features/main/2011/06/24/feature-01 [lastet ned 20. februar 2013]
- ICG, dvs. International Crisis Group (2002). *Central Asia: The politics of police reform*. Osh/Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/central-asia/042-central-asia-the-politics-of-police-reform.aspx> [lastet ned 20. februar 2013]
- IOM (u.å.). *Regulating Migration. Reform of the Kyrgyz Passport System*. Bishkek: IOM. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på Internett]
- IRB Canada, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2006). *Kyrgyzstan: Whether citizens can travel abroad with an internal passport; whether international travel passports are issued to Kyrgyz citizens who have been called for military service*. Ottawa: IRB Canada. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/45f147601a.html> [lastet ned 20. februar 2013]
- IRIN (2004, 4. august). Kyrgyzstan: New passports to help combat trafficking. *IRIN*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/report.aspx?reportid=24471> [lastet ned 20. februar 2013]

- IRIN (2006, 7. februar). Kyrgyzstan: Passport problem strangling labour migration. *IRIN*. Tilgjengelig fra <http://www.irinnews.org/Report.aspx?ReportID=33713> [lastet ned 20. februar 2013]
- Kabar (2011, 7. oktober). Asein Isayev: The number of Kyrgyz citizens in Russia fluctuates from 300 to 700 000. *Kabar*. Tilgjengelig fra <http://kabar.kg/eng/society/full/2330> [lastet ned 20. februar 2013]
- Karimdzhyanov, I. & Rakhmanov, D. (2011, 6. mai). Interior Ministry denies involvement in the disappearance of one hundred thousand blank passports. Kloop media. *Kloop*. Tilgjengelig fra <http://kloop.info/2011/05/06/interior-ministry-denies-involvement-in-the-disappearance-of-one-hundred-thousand-blank-passports/> [lastet ned 20. februar 2013]
- Keesing Documentchecker. *Keesing Documentchecker/Kyrgyzstan*. Konsultert oktober/november 2011. Amsterdam: Keesing Reference System.
- Landinfo (2010, 30. mars). *Kirgisistan: Pass- og ID-kort*. Oslo: Landinfo.. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1193/1/1193_1.pdf [lastet ned 20. februar 2013]
- [Law on Citizenship] (2007, 27. mars). *Law of the Kyrgyz Republic on Citizenship of the Kyrgyz Republic*. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4693a5e514f.html> [lastet ned 20. februar 2013]
- [Law on External Migration] (2000, 17. juli). *Law of the Kyrgyz Republic on External Migration*. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b4ed34.html> [lastet ned 20. februar 2013]
- Norges ambassade i Moskva (2009, 26. mars) *Bruk av russisk innenrikspass ved innreise til SUS-land*. Moskva: Norges ambassade i Moskva.
Dokumentet er tilgjengelig for utlendingsforvaltningen i Landdatabasen.
- OSCE (2011). *Statement of preliminary findings and conclusions. International Election Observation. Kyrgyz Republic. Presidential election, 30 October 2011*. Bishkek: OSCE. Tilgjengelig fra <http://www.osce.org/odihr/elections/84573> [lastet ned 20. februar 2013]
- [Passinstruks] (2011, 20. juni) *ИНСТРУКЦИЯ о порядке приема документов, оформления, выдачи, учета, изготовления паспорта и персонафикации общегражданского паспорта гражданина Кыргызской Республики. Утверждена постановлением Правительства Кыргызской Республики от 20 июня 2011 года N 332* [Instruksja o lorjadkjo lrijema dokumentov, oformpenija, vydatsjn, utsjota, nzgotovlenija pasporta i personifikatsii obsjtsjegrazjdanskogo pasporta grazjdainia Kyrgyzskoj Respubliki. Utbjerzjdena postanovleniem Pravitepistva Kyrgyzskoj Respubliki ot 20 ijunja 2011 goda N 332] [Instruks om prosedyre om mottak av dokumenter, utforming, utstedelse, registrering og fremstilling av pass og legemliggjøring av nasjonalt pass til borger av Den kirgisiske republikk. Bekreftet i resolusjon av styresmaktene i Den

kirgisziske republikk den 20.06.2011.] Bishkek: Government of the Kyrgyz republic Tilgjengelig fra <http://www.gov.kg/?p=623> [lastet ned 20. februar 2013]

- RFR/RL, dvs. Radio Free Europe/Radio Liberty (2011, 5. august). Kyrgyz law forces registration of religious weddings. *REE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/kyrgyzstan_religious_weddings_registration/24288333.html [lastet ned 20. februar 2013]
- Saralaeva, L. (2005, 21. februar). Kyrgyz passport scam. *Institute for War and Peace Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/kyrgyz-passport-scam> [lastet ned 20. februar 2013]
- SRC, dvs. Social Research Center (2009). *Discrimination against internal migrants in the Kyrgyz Republic*. Bishkek: American University of Central Asia. Tilgjengelig fra http://src.auca.kg/images/stories/files/migr_publ_eng.pdf [lastet ned 20. februar 2013]
- Toursunof, H. (2007, 20.mai). Kyrgyzstan: Polygamy Issue Sparks Debate. *Eurasianet.org*. Tilgjengelig fra <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav052107a.shtml> [lastet ned 20. februar 2013]
- Transparency International (2010, 20. oktober). *Corruption perceptions index 2010*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results [lastet ned 20. februar 2013]
- UNHCR (2009). *A place to call home*. Bisjkek: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/4b71246c9.pdf> [lastet ned 20. februar 2013]
- UNHCR (2011a, 13. april). *Technical assistance to the State Registration Service for improvement of services offered to population*. Bisjkek: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.kz/eng/news-of-the-region/press-releases/1583> [lastet ned 20. februar 2013]
- UNHCR (2011b, 26. august). *Statelessness: Breaking the cycle in Kyrgyzstan*. Bisjkek: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4e5b27fa2.html> [lastet ned 20. februar 2013]
- U.S. Department of State (2000, 23. februar). *Country Report on Human rights practices 1999, Kyrgyz Republic*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/1999/339.htm> [lastet ned 20. februar 2013]
- U.S. Department of State (2011). *Trafficking in persons report 2010, Kyrgyz Republic*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2010/142760.htm> [lastet ned 20. februar 2013]

Muntlige kilder

- Norges ambassade i Moskva. E-postkorrespondanse september-oktober 2011.
- Legal Clinic Adilet. E-postkorrespondanse juli 2011.
- Kirgisisk kilde. Intervju august 2011.
- Marat, Erica. E-postkorrespondanse oktober 2011.
- Representant for internasjonal organisasjon. Intervju november 2011.